

NIKOLA BATUŠIĆ

NEZAIBILAZNA KULTURALNA ČINJENICA

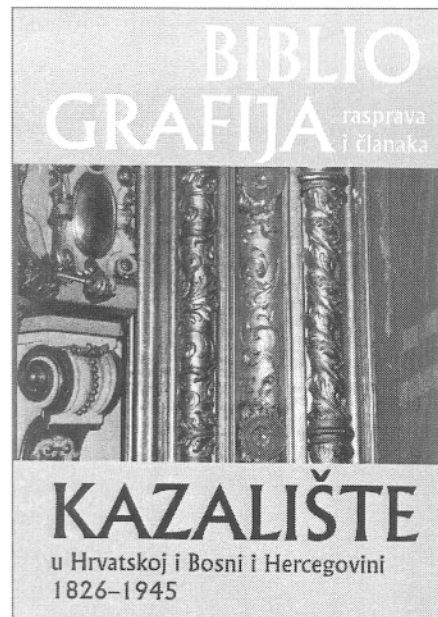
BIBLIOGRAFIJA RASPRAVA I ČLANAKA

**Kazalište u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini
1826 – 1945.**

(glavni urednik Boris Senker)

Leksikografski zavod "Miroslav Krleža", Zagreb, 2004.

(I-833 str., II-777 str.)

Često se, samo među neupućenima dakako, može čuti kako su bilješke pod crtom, popisi korištene literature u pojedinom znanstvenom djelu, a posebice opširno navedeni bibliografski podaci, suvišni balast koji opterećuje pojedinu raspravu ili monografiju, onemogućavajući čitatelju brzu i laku *prohodnost* kroz izabrano štivo. Čemu toliki navodi u dnu stranica, popisi časopisa, nadnevaka, imena mjesta, urednika i svih onih popratnih naizgled *dosadnih* pojedinosti prema kojima se možda i nehotice svrće naš pogled, kada bismo željeli pred sobom imati *čistu* stranicu bez ovih, govore sveudilj takvi površni čitatelji, čemu, dakle, te suviše pojedinosti koje su, ionako, dosadan i gotovo nepotreban, jalov pridodatak onome na što smo se usredotočili – naime, na autorov tekst.

Znanstvenici ne samo od poziva nego prije svega oni strastvenici koji će u knjižnicama i arhivima proboraviti danima ne bi li iz rasutoga i često posve nekonzi-

stentnoga materijala izolirali česticu arhimedske čvrstoće na kojoj će, kasnije, graditi svoje zaključke, pre-dobro znaju kako njihovu radu pomažu upravo bibliografije.

Jedna je takva snažna i moćna poluga upravo danas pred nama. U hrvatskoj se teatrologiji prvenstveno, ali i u svekolikoj povijesti nacionalne kulture pojavila dvosveščana edicija koja će, nadamo se ubrzo, postati nezaobilaznim kompendijem svakoga tko se, ubuduće, bude latio istraživanja kulturalnoga podneblja Hrvatske i Bosne i Hercegovine od sredine 19. stoljeća pa do godine 1945.

Pod suverenim i znanstveno besprijekornim vodstvom glavnoga urednika ovih dviju knjiga Borisa Senkera – kojeg je okružilo devet šarmantnih dama iz uredništva (prijateljski mu iskreno mogu samo zavidjeti na tim njegovim Muzama) – nastalo je djelo čije važnosti, ne samo mi teatrolozi, još nismo možda ni svjesni.

PREMIJERE
FESTIVALI
RAZGOVORI
MI U SVUETU

VOX
HISTRIONIS

AKTUALNOSTI
ANEKDOTE
TEORIJA

NOVE KNJIGE
SJEĆANJA
DRAME

Na preko 1500 stranica u ovim se dvjema knjigama iznova pomalaju sve one pojedinosti iz kojih je satkan ne samo kazališni život hrvatskoga naroda u vremenskome luku od stotinu i dvadeset godina već i one skrivite tajne koje je pozornica odavala nekoć samo svojim pouzdanicima, pa su one, mislilo se, zauvijek nestale u povijesnom propadalištu, zajedno s onima koji su im bili i začetnici i zatočnici. Ove, naime, knjige iznova prizivaju u život hrvatsko kazalište, osuđeno prokletstvom svoje hude sudbe kao, uostalom, i svako glumište, na neumitnu prolaznost. Jest, tranzitornost scenske umjetnosti, upozorio nas je na tu istinu još davno umni Lessing, neizbježiva je činjenica. Ali postoji znanost, postoje teatrologija i leksikografija koje će ovu neporecivu činjenicu nastojati svim mogućim sredstvima ublažiti. A jedno od tih sredstava je i bibliografska obradba minulih teatarskih zbivanja koja će negdašnji kazališni čin pokušati prizvati u život. Sa svojim suradnicama Boris Senker je gotovo biblijskim zazivom *Veni foras!* doveo pred nas brojna desetljeća naše kazališne povijesti učinivši ih dostupnima svakom pozornijem čitatelju ove *Bibliografije*.

Rekao sam svjesno – *čitatelju!* Jer ove se knjige mogu i *čitati*. One nisu suhoparno poredan niz podataka (premda narav žanra to apodiktički zahtijeva i taj je aksiom u ovoj bibliografskoj ediciji dosljedno i bespogovorno poštivan), već raznovrsnošću rasporeda građe, brojnim uputnicama – prema najmodernijim leksikografskim standardima – usmjeravaju korisnike na sve moguće strane njegova potencijalnoga interesa za pojedina ne samo izrazita teatrološka pitanja.

Jest da je Bibliografski katalog Leksikografskoga zavoda “Miroslav Krleža” glavnome uredniku i njegovim suradnicama bio temeljno izvorište za ovo izdanje, jest da su imali u prethodnim retrospektivnim bibliografijama ovoga Zavoda uzor i mjeru polazišta, ali kada je riječ o kazalištu, u ovoj su ediciji, naspram sličnih prethodnih, posebice u drugoj knjizi, provedene neke inovacije koje bitno pridonose *intrigantnosti*, dakle i *čitkosti* naizgled beživotnih brojki i podataka.

Uzmimo kao primjer samo dvije natuknice iz II. sveška. Najprvo *Beč*. Što li se sve na gotovo sedam stupaca može naći pod tim pojmom – o tamošnjim, dakle bečkim izvedbama iz pera naših autora, o bečkim kazališnim izložbama, o financiranju kazališta u Monarhiji, o teatarskim odnosima Zagreba i Beča, o gostovanjima

brojnih bečkih kazališta i glumaca u nas, o redateljskim i stilskim osobitostima bečkoga kazališta i još o mnogim pojedinostima koje su upravo u razdoblju koje bibliografski obrađuje ovo izdanje povezivale hrvatsko i austrijsko kazalište. Pogledajmo potom što možemo naći uz ime Milana Begovića koji je, kako znamo, bio naš *homme de théâtre par excellence*. Sve o njegovu djelu i recepciji autorovih drama na čitavu području bivše države, sve o izvedbama Begovićeve u inozemstvu – od Osla do Bukurešta i od Pariza do Argentine (za svaki naslov posebice!), naći ćemo podatke koji će nam govoriti o Begoviću kao dramaturgu, polemičaru, predavaču, prevoditelju s raznih jezika, ravnatelju drame i redatelju, a za sladokusce bit će i podataka koji će ga obavijestiti i o visini nekih autorovih honorara! Pa tko će se, onda, podufati reći kako se bibliografije *ne mogu čitati*, već se njima može samo *služiti*. Dakako, njima se prvenstveno služimo u znanstvene svrhe, ali kada je bibliografija komponirana kao ova, ona se okom zainteresirana znalca može i čitati, jer podatak pronađen u njoj upravo izaziva i mami na daljnje tražanje unutar parametara koje nam je, samo prividno suhoparno, ponudio himbeni leksikograf. Naslovom, brojkom, stranicom, *navukao* nas je u svoje okružje i mi smo, odjednom, postali zainteresirani ovisnici o natuknici. Ne možemo joj više umaći, već zajedno s njom odlazimo u knjižnice i tamo, gle čuda, iz prividno suhe viježe počinje kapati blagotvorni sok novih spoznaja.

Upravo to je najveća vrijednost ove Senkerove i njegovih suradnica bibliografije. Pretvorili su najobičniji, običnome oku nezamjetljiv teatrografski podatak u nezaobilaznu kulturalnu činjenicu i time povijest hrvatskoga kazališta neizbrisivo ucrtali u zemljovid naše nacionalne kulture.